

Raadsmededeling openbaar

Nummer : 88-2026
Datum : 25 augustus 2026
B&W datum :
Beh. Ambtenaar : André van Nijkerken
Portefeuillehouder : Alex Walter
Onderwerp : Leeswijzer ten behoeve behandeling Omgevingsvisie gemeente Aalten 2040 (versie 28 juli 2026) en bijbehorende stukken

Aanleiding

In september 2026 staat de 'Ontwerp Omgevingsvisie gemeente Aalten 2040' op de agenda van uw raadsvergadering. Het raadsvoorstel, het te nemen raadsbesluit en de bijbehorende stukken heeft u ontvangen.

Omdat het om een veelomvattend onderwerp gaat met hierbij een flinke stapel documenten, wil het college u graag nog ter ondersteuning deze 'leeswijzer' meegeven. Niet om u daarmee op een bepaalde manier door de inhoud van de stukken te leiden (dat is uiteraard volledig aan uzelf), maar omdat deze nieuwe Omgevingsvisie tegelijkertijd een volledig nieuw kerninstrument is van de Omgevingswet. Daarmee gaat het in september (en ook daarna) niet alleen om de nieuwe Omgevingsvisie zelf, maar ook om de bredere context van de Omgevingswet waarin het nieuwe kerninstrument de Omgevingsvisie een belangrijke rol vervult.

In dit kader is het voor u van belang te weten dat:

- het maken van een door uw raad vast te stellen Omgevingsvisie een wettelijke verplichting is;
- de Omgevingsvisie gemeente Aalten voortaan het integrale gemeentelijke document is waarin de gemeentelijke visie op de toekomst van de leefomgeving staat verwoord;
- de nieuwe Omgevingsvisie daarmee alle voorgaande gemeentelijke visies op de fysieke leefomgeving (of aspecten daarvan) blijvend vervangt;
- de Omgevingsvisie daarom alle aspecten van de fysieke leefomgeving omvat, inclusief veiligheid en gezondheid;
- de Ontwerp Omgevingsvisie die in september ter besluitvorming voorligt, in eerste aanleg vooral een 'omzetting' is van al het vigerende beleid in de fysieke leefomgeving (van internationaal tot en met lokaal) en géén nieuw lokaal beleid bevat dat niet al door uw raad (of door een vorige raad) is vastgesteld;
- de Omgevingsvisie de basis gaat vormen voor het maken van uitvoeringsprogramma's en de monitoring hiervan (aansturen en bijsturen van de uitvoering);
- de Omgevingsvisie (na vaststelling door uw raad) tevens een belangrijk toetsingskader vormt voor de beoordeling van initiatieven in/voor de fysieke leefomgeving (ja mits in plaats van nee tenzij).

Inhoud mededeling:

In september 2026 ligt de Ontwerp Omgevingsvisie gemeente Aalten 2040 ter besluitvorming voor aan uw raad. De Ontwerp Omgevingsvisie betreft de gebiedsgerichte uitwerking van het in februari 2026 door de gemeenteraad vastgestelde 'Voorontwerp Omgevingsvisie gemeente Aalten'. Omdat er wellicht nieuwe raadsleden zijn die mogelijk nog wat minder bekend zijn met de Omgevingswet en de omvangrijke en complexe veranderopgave die daaraan vastzit, biedt het college van B&W u deze "leeswijzer" aan.

Het maken van de nieuwe Omgevingsvisie is één van de eerste belangrijke stappen in een implementatietraject dat nog jaren gaat duren. Zo hebben gemeenten tot 1 januari 2032 de tijd om alle lokale regels over de fysieke leefomgeving om te zetten naar het nieuwe kerninstrument van het Omgevingsplan, waarbij de Omgevingsvisie richting geeft aan de verdere inrichting daarvan.

Eerste stap(pen), nog lange weg te gaan

Kortom, er is de komende jaren voor alle gemeenten op dit vlak nog heel wat werk aan de winkel. De invoering van de Omgevingswet is landelijk wel geduid als de grootste stelselwijziging in het openbaar bestuur sinds de grondwetwijziging van 1848 en het ontwerp van de Omgevingswet als één van de grootste juridische operaties in het Europa van dat moment.

Ook onze gemeentelijke organisatie heeft de komende jaren haar handen nog vol aan de (verdere) invoering van de Omgevingswet en daar heeft uw raad een belangrijke rol in. De invoering van de Omgevingswet heeft namelijk ook betekenis voor de werkwijze van uw raad, waarbij het uitgangspunt is om niet langer met afzonderlijke visies voor onderdelen van de fysieke leefomgeving te werken, maar met één integrale Omgevingsvisie.

Nieuwe Omgevingsvisie met nadruk eerste stap

Op deze lijn is het goed om vast te stellen dat de Ontwerp Omgevingsvisie die we in september met u bespreken, weliswaar een mooie en belangrijke stap is op het lange pad van de (stapsgewijze, verdere) invoering van de Omgevingswet, maar dat de nieuwe Omgevingsvisie beslist nog niet 'af' is, laat staan 'perfect'.

Bovendien zullen we de Omgevingsvisie na vaststelling voortdurend blijven actualiseren op nieuw beleid (bijvoorbeeld van rijkswege) en/of nieuwe inzichten. En verder is het de bedoeling van de Omgevingswet dat we over de Omgevingsvisie in gesprek blijven met alle belanghebbenden, en dat zijn in de eerste plaats onze inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven.

Voor nu, in september, ligt aan uw raad het voorstel voor om de Ontwerp Omgevingsvisie ter visie te leggen, zodat het proces op het ingeslagen pad kan worden voortgezet.

Landelijke Evaluatiecommissie Omgevingswet

Als u geïnteresseerd bent in waar gemeenten (en andere overheidsorganisaties) staan met de invoering van de Omgevingswet (die op 1 januari 2024 is ingegaan), dan kunt u kennisnemen van het laatste 'reflectierapport' van de landelijke Evaluatiecommissie Omgevingswet.

Omgevingswet via de volgende link [Werk aan de winkel - reflectierapport Omgevingswet 2025 | Rijksoverheid.nl](https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/omgevingswet/publicaties/rapporten/2023/12/14/reflectierapport-omgevingswet-2023); In de bijlage vindt u een beknopte samenvatting aan van dit reflectierapport.

Advies: Extra bijeenkomst over Omgevingswet

Hiernaast is het college graag bereid om in overleg met de griffie op enig moment dit najaar een aparte bijeenkomst te organiseren voor uw raad om de kern van het gedachtengoed van de Omgevingswet nog eens goed met uw raad door te nemen. Uiteraard zijn daarbij ook alle

fractievoorgers van harte welkom. Een dergelijke bijeenkomst lijkt ons goed omdat ook de rol en werkwijze van uw raad onderdeel zijn van het “werken volgens de Omgevingswet”.

Leeswijzer voor de toegestuurde stukken

Dan tot slot de leeswijzer voor de toegestuurde stukken.

U heeft voor de behandeling van de Ontwerp Omgevingsvisie de volgende stukken ontvangen:

- Ontwerp Omgevingsvisie gemeente Aalten 2040, versie 28 juli 2026
- Samenvatting verzamelde input vanuit samenleving voor Ontwerp Omgevingsvisie Aalten 2040
- OER inclusief bijlagen
- Concept raadsvoorstel
- Concept raadsbesluit

Ons advies is om de *Ontwerp Omgevingsvisie* volledig te lezen, want deze gaat na vaststelling de basis zijn voor de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving richting 2040.

In de *Samenvatting verzamelde input* staat de input samengevat die we hebben opgehaald nadat de raad in februari van dit jaar in haar besluit over het toen voorliggende ‘Voorontwerp Omgevingsvisie’ had aangegeven dat in de vertaalslag van Voorontwerp naar Ontwerp aan belanghebbenden opnieuw de gelegenheid moest worden geboden om input te leveren. Hier is (op beperkte schaal) gebruik van gemaakt en deze input is meegenomen.

Dan tot slot de OER met bijlagen, oftewel de **OmgevingsEffectRapportage**. Uiteraard is het aan uzelf om het hele document door te nemen, maar dat beslaat maar liefst zo’n 450 pagina’s. In de eerste 70 pagina’s staat de kern.

De volgende stukken zijn voor u bijgevoegd:

Bijlage: korte weergave kernpunten reflectierapport evaluatiecommissie Omgevingswet.

Bijlage: Kernpunten reflectierapport Evaluatiecommissie Omgevingswet

- **De wet werkt, maar de stelselvernieuwing is nog lang niet voltooid.** In 2025 worden de kerninstrumenten duidelijk meer en bewuster gebruikt, het vooroverleg krijgt meer structuur, regionale samenwerking groeit en het ‘anders werken’ begint op verschillende plaatsen vorm te krijgen. De verschillen tussen overheden zijn echter groot.
- **De belangrijkste doelen van de wet worden nog maar beperkt bereikt.** Met name de beoogde integrale, samenhangende benadering van de leefomgeving staat onder druk. Losse vergunningaanvragen (‘confettikanon’) en het vele gebruik van BOPA’s (buitenplanse omgevingsplan activiteit) leiden juist tot versnippering en verlies van overzicht.
- **De transitie naar het nieuwe omgevingsplan is een groot risico.** De inhoudelijke omzetting is complex, tijdrovend en capaciteit-intensief. De commissie betwijfelt of alle gemeenten de deadline van 1 januari 2032 halen. Zolang het integrale omgevingsplan ontbreekt, worden belangrijke voordelen van de wet nog niet gerealiseerd.
- **Het werken volgens de beleidscyclus komt nog onvoldoende van de grond.** Overheden gebruiken nog regelmatig beleidsinstrumenten buiten de Omgevingswet en de nieuwe mogelijkheden voor decentrale afwegingsruimte en maatwerk worden nog nauwelijks benut.
- **Het DSO (digitaal stelsel omgevingswet) blijft een wezenlijk knelpunt.** Ondanks verbeteringen blijft het gebruik voor burgers, bedrijven én professionals ingewikkeld. De commissie noemt een goed functionerend DSO een noodzakelijke basisvoorwaarde voor het slagen van de Omgevingswet.
- **De organisatorische invoering is minstens zo belangrijk als de juridische.** De cultuurverandering naar integraal en cyclisch werken vergt volgens de commissie een lange adem. Gebrek aan menskracht, kennis, capaciteit en financiële middelen — vooral bij gemeenten — kan de werking van de wet wezenlijk belemmeren.

Kortom:

de Omgevingswet is inmiddels operationeel, maar nog volop in transitie. Er is zichtbare vooruitgang, maar de echte bedoeling van de stelselwijziging — integraal werken, beleidscyclus, maatwerk, eenvoud en snellere/betere besluitvorming — wordt nog maar beperkt gerealiseerd.

De titel *Werk aan de winkel* vat de stand eigenlijk uitstekend samen: de technische invoering is voorbij, maar de inhoudelijke en organisatorische implementatie moet voor een belangrijk deel nog plaatsvinden. De commissie concludeert dan ook dat de bijdrage aan de verbeterdoelen vooralsnog beperkt is.